
18.04.09

**ROTTERDAMS
PHILHARMONISCH
ORKEST**

YANNICK NÉZET-SÉGUIN

—
CONCERTZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Jan Vandenhouwe

CONCERTGEBOUW

BIO

Yannick Nézet-Séguin studeerde aan het conservatorium van Montréal en bekwaamde zich in koördirectie aan het Westminster Choir College in Princeton. In 1995 richtte hij het ensemble La Chapelle de Montréal op. Hij schoolde zich verder bij een aantal beroemde dirigenten, onder wie Carlo Maria Giulini. Het Orchestre Métropolitain du Grand Montréal benoemde Yannick Nézet-Séguin in april 2000 tot artistiek leider en chef-dirigent. Eind 2004 maakte Yannick zijn Europese debuut bij het Orchestre National du Capitole de Toulouse. Daarmee kwam zijn carrière in een stroomversnelling. Hij is sinds juni 2008 chef-dirigent van het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Hij dirigeerde onder meer het Orchestre National de France, de Staatskapelle Dresden en het London Philharmonic Orchestra, een orkest dat Yannick Nézet-Séguin met ingang van het seizoen 2008-2009 heeft benoemd tot vaste gastdirigent.

Het Rotterdams Philharmonisch Orkest vormt het muzikale hart van Rotterdam. Al snel na de oprichting in 1918 ontwikkelde het ensemble zich tot een van de toonaangevende orkesten van Nederland. De eerste grote bloeiperiode vond plaats onder Eduard Flipse tussen 1930 en 1962. Met de aanstelling in 1973 van de destijds zeer jonge dirigent Edo de Waart werd het orkest omhooggestuwd tot een ensemble van internationaal aanzien. Vanaf 1995 zwaaide Valery Gergiev de scepter. Het Gergiev Festival dat hij initieerde, is uitgegroeid tot een van de paradepaardjes van het orkest. Het repertoire van het Rotterdams Philharmonisch Orkest bestrijkt alle periodes van de muziekgeschiedenis. Daarnaast wordt steeds intensiever de muziek verkend die zich op of voorbij de klassieke grenzen bevindt. Met het geven van compositie-opdrachten en het uitvoeren van wereldcreaties houdt het Rotterdams Philharmonisch nadrukkelijk voeling met de hedendaagse muziek. Over de producties die in samenwerking met De Nederlandse Opera tot stand komen is publiek en pers onverdeeld enthousiast.

UITVOERDERS

PROGRAMMA

orkest

ROTTERDAMS PHILHARMONISCH ORKEST

dirigent

YANNICK NÉZET-SÉGUIN

Richard Strauss (1864-1949),

Tod und Verklärung opus 24

— Pauze —

Gustav Mahler (1860-1911),

Symfonie nr. 5

- Trauermarsch. In gemessenem Schritt. Streng. Wie ein Kondukt
- Stürmisch bewegt. Mit grösster Vehemenz
- Scherzo. Kräftig, nicht zu schnell
- Adagietto. Sehr langsam
- Rondo-Finale. Allegro

Licht na de duisternis

Gustav Mahler componeerde zijn *Vijfde Symfonie* in de zomers van 1901 en 1902. Hoewel ze daarmee een van de grote werken is die de twintigste eeuw inluiden, reiken haar wortels tot ver in de negentiende eeuw. Meer bepaald volgt Mahlers *Vijfde* een emotioneel traject dat ze gemeenschappelijk heeft met tal van symfonische werken die werden gecomponeerd in de bijna honderd jaar die eraan voorafgaan: een traject dat loopt van duisternis naar licht, van een erg negatief geladen stemming bij het begin naar een uitgesproken positieve atmosfeer op het einde. Het prototype voor een dergelijk traject in de symfonie is – vanzelfsprekend – Beethovens *Vijfde Symfonie* uit 1808. Mahler zelf had het jaren eerder al aan zijn *Tweede Symfonie* ten grondslag gelegd.

Opmerkelijk is dat Mahlers *Vijfde* dit traject aflegt in vijf in plaats van de meer gebruikelijke vier delen. Wat in feite gebeurt, is dat de traditionele langzame inleiding op het eerste deel verzelfstandigd is tot een afzonderlijke beweging – met dien verstande dat de inleiding (in Mahlers *Vijfde* het eerste deel) nauwelijks minder lang duurt dan datgene wat ze inleidt (het tweede deel). Op die manier vervult het eerste deel een wat dubbelzinnige functie. Enerzijds heeft het een inleidend karakter, waarvoor het beroemde trompet-sigitaal onmiddellijk bij het begin symbool staat. Anderzijds ontwikkelt het een zekere zelfgenoegzaamheid, die onder meer blijkt uit de gesloten drieledige opbouw van twee langzame secties die een onstuimige centrale sectie omsluiten.

De sombere sfeer van het afwisselend dreigende en klagende eerste deel wordt bevestigd en geïntensifieerd in het tweede deel. Van bij het begin gooit Mahler alle teugels

los en schrijft hij een bijzonder agressief, hectisch en bijwijlen haast demonisch soort muziek. Deze hectische passages wisselen af met klaaglijke lyrische episodes, waarvan sommige duidelijk aan het eerste deel herinneren. In de loop van het deel worden beide uitdrukkingsferen meer en meer met elkaar verweven. Twee keer lijkt de balans plots in positieve richting over te hellen: een eerste keer kort na het midden, een tweede keer kort voor het einde. Vooral dit laatste moment, waarop plots een bijna euforisch koraal weerklinkt, is opvallend. In beide gevallen is hoop echter van korte duur.

Het erg uitgebreide derde deel, een scherzo, vormt de centrale as waarrond de hele symfonie draait. In de eerste plaats verhouden de laatste twee delen – het beroemde adagietto en de uitgelaten rondo-finale – zich tot elkaar op een manier die analoog is aan de verhouding tussen de eerste twee delen (langzame inleiding gevolgd door een snel hoofddeel). Bovendien – en belangrijker – slaat in dit bonte scherzo de sfeer van de symfonie haast eensklaps om. Die wending ten goede wordt door de twee volgende delen bevestigd, het meest uitdrukkelijk op het einde van de finale. Daar wordt het koraal van het einde van tweede deel breed en grandioos hernomen, waarna de symfonie onhoudbaar naar haar einde snelt.

Anders dan Mahler nam zijn tijdgenoot Richard Strauss al vroeg in zijn loopbaan afstand van de meerdelige symfonische vorm. Nadat hij eerder twee traditionele symfonieën had voltooid, schakelde hij vanaf 1888 met werken als *Macbeth* en *Don Juan* over op het schrijven van eendelige symfonische gedichten. Centraal in dit toen nog relatief

jonge genre – het werd kort na 1850 door Franz Liszt ‘uitgevonden’ – staat de combinatie van een muzikale compositie met een zogenaamd programma: een ‘buitenmuzikaal’ verhaal of idee dat door de muziek wordt verklankt.

Over *Tod und Verklärung*, zijn derde bijdrage tot dit genre, verklaarde Strauss dat het zijn bedoeling was ‘het doodsuur van een mens die naar de hoogste idealen heeft gestreefd – dus wellicht een kunstenaar – in een symfonisch gedicht weer te geven.’ In *Tod und Verklärung* evoceert Strauss inderdaad op bijzonder plastische wijze hoe de zieke aanvankelijk zwaar en moeizaam ademend ligt te slapen en droomt, hoe vervolgens een heftige koortsaanval voor helse pijnen zorgt, hoe, als de koorts weer afneemt, verschillende episodes uit zijn leven voor het geestes-oog van de zieke verschijnen: zijn kindertijd, zijn jeugd, enkele erotische avonturen en bovenal het streven naar zijn vooralsnog onvervulde idealen, hoe hij uiteindelijk tijdens een nieuwe koortsaanval sterft en hoe hij ten slotte in het hiernamaals de idealen die hij zijn leven lang tevergeefs heeft nagestreefd, verwezenlijkt weet.

Nu is het niet zo dat voor Strauss dit programma de enige leidraad door zijn compositie vormt: ook traditionele muzikale vormpatronen, zoals die voorkomen in de ‘absolute’ – abstracte en dus niet aan een programma gebonden – muziek blijven een belangrijke rol spelen. Meer nog, Strauss vertelt zijn verhaal niet alleen door middel van toonschildering, maar laat het ook in interactie treden met traditionele vormconventies, in die mate zelfs dat de manipulatie van die conventies in grote mate bijdraagt tot de afwikkeling van het verhaal.

Opvallend is bijvoorbeeld hoe *Tod und Verklärung* aanvankelijk heel duidelijk een sonatevorm – de vorm die typisch is voor bijvoorbeeld het eerste deel van een symfonie – suggereert. Een (erg uitgebreide) langzame inleiding wordt gevolgd door een snel en heftig hoofdthema dat op zijn beurt wordt gevolgd door een contrasterend lyrisch (en langzamer) neventhema.

Daarna vervagen de contouren van de sonatevorm. In plaats daarvan trekt de ontwikkeling van een kort motief geleidelijk alle aandacht naar zich toe. Dat motief, waarvoor de grondslag al wordt gelegd in de langzame inleiding, staat symbool voor het bij leven ongerealiseerde ideaal. In de loop van het symfonisch gedicht steekt het een paar keer de kop op, waarbij het steeds uitgebreider wordt. Dat is vooral opvallend vlak voor de reprise, waar het ‘idealthema’ haast uit het traditionele vormpatroon lijkt te willen losbreken, als de ziel die het zieke en stervende lichaam (de sonatevorm?) wil verlaten. Pas in de coda – na de dood – komt het motief tot volle wasdom en bouwt het langzaam op naar een indrukwekkende climax.

Steven Vande Moortele

ORKEST

eerste viool	altviool	harp	hoorn
Igor Gruppman	Anne Huser	Charlotte Sprenkels	Martin van de Merwe
Bart Vandenberg	Maartje van Rheeden	Elaine van der Wart	Bob Stoel
Edward LeCouffe	Michel Dobrowolski		Nico van Vliet
Aesil Kim	Coen van der Heide	fluit	Jos Buurman
Itamar Shimon	David Cox	Juliette Hurel	Wendy Leliveld
Mireille van der Wart	Wilbert Scheifens	Désirée Woudenberg	Richard Speetjens
Shelly Greenberg	Kerstin Bonk		Arjan van de Merwe
Cor van der Linden	Alexander Prummel	fluit, piccolo	
Rachel Browne	Janine Baller	Mirjam Teepe	trompet
Maria Dingjan	Francis Saunders	Emanuelle Cala	Ad van Zon
Janwillem Toebes	Gaëlle Bayet		Arto Hoornweg
Marie-José Schrijner	Galahad Samson	hobo	Simon Wierenga
Noëmi Bodden		Remco de Vries	Jos Verspagen
Sophia Torrença	cello	Hans Cartigny	
Annelieke van Beest	Floris Mijnders		trombone
Loortje van den Brink	Joanna Pachucka	althobo	Pierre Volders
	Rob Hageman	Ron Tijhuis	Remko de Jager
twede viool	Toshi Waki		Ben van Dijk
Mieke Biesta	Geneviève LeCouffe-	klarinet	
Charlotte Potgieter	LaRue	Julien Hervé	tuba
Misha Furman	Mario Rio	Moniek Schippers	Hendrik Jan Renes
Nonna Knuuttila	Gé van Leeuwen		
Agnes Tönkö	Eelco Beinema	klarinet, esklarinet	pauken
Zsofia Kiss	Carla Schrijner	Jan Jansen	Randy Max
Ebred Reijnen	Pepijn Meeuws		
Tomoko Hara		basklarinet	slagwerk
Jun Yi Dou	contrabas	Romke Jan Wijmenga	Huub Righarts
Laurens van Vliet	Peter Luit		Ronald Ent
Letizia Sciarone	Harke Wiersma	fagot	Martin Baai
Eefje Habraken	Robert Franenberg	Pieter Nuytten	Gerda Tuinstra
Maija Jaatinen	Jonathan Focquaert	Anna Moe	
Wim Ruitenbeek	Joost Maegerman		
	Samuel Alcantara	contrafagot	
	Tessa Helder	Hans Wisse	
	Lode Leire		

Kräftig. Nicht zu schnell.

1

1. 2. 3. 4. Flöte

1. 2. 3. Oboe

1. 2. 3. Clarinetto

1. 2. Fagotto

Contrabaß

Corno obbligato

1. 2. Kornett

3. 4.

1. 2. 3. Trompete

1. 2. 3. Fag.

Tuba

Triangel

Reinhold

Nickel

Pauken

I. Vl.

II. Vl.

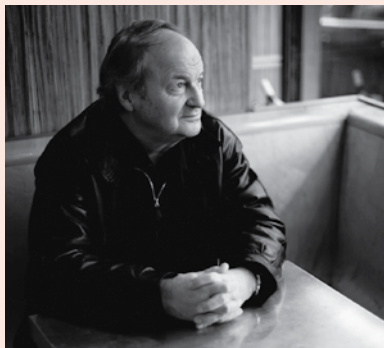
Violen

Celli

E. Baß

Handwritten musical notation for various instruments including woodwinds, brass, percussion, and strings. Includes dynamic markings (f, ff, p, mp, mf, sfz, sf, fpp, p) and performance instructions like 'no rit.', 'a Tempo', 'non legato', 'rit.', and 'pizz.'. There are several large 'X' marks and a circled 'X' on the score.

Michel Tabachnik © Britt Guns

IN DE KIJKER

vr 22.05.09 / 20.00 / Concertzaal

**BRUSSELS PHILHARMONIC - HET VLAAMS RADIO ORKEST,
MICHEL TABACHNIK, ARNE DEFORCE & ARCO RENZ**

Het *Celloconcerto* van Bernd Alois Zimmermann is een mooi voorbeeld van zijn veelzijdige en eigenzinnige stijl. Zimmermann schreef het in de vorm van een 'pas de trois' – een klassieke balletvorm – en dat wordt hier letterlijk genomen. Arco Renz maakt speciaal voor deze uitvoering een hedendaagse choreografie, die samen met Zimmermans concerto wordt gebracht.

CONCERTGEBOUWCAFE

Geniet van een verwenkoffie, fingerfood of lunches à la carte in het Concertgebouwcafé. Beluister aan je tafel de cd-selectie als voor- of naproefje van een concert, of lees er een goed boek van het Concertgebouw. De cd's en boeken zijn bovendien ter plaatse te koop. Tijdelijke fototentoonstellingen komen goed tot hun recht in de hedendaagse architectuur van Robbrecht en Daem. U vindt dit rookvrije cultuurcafé op de benedenverdieping van het Concertgebouw.

tickets & info: www.concertgebouw.be / +32 70 22 33 02 / In&Uit, 't Zand 34, 8000 Brugge

DISCOVERY

DISCOVERYPAS
50 % KORTING VOOR JONGEREN

Region
West-Vlaanderen

BRUGGE
MUSEUMSTAD

DeMorgen
een open geest zoekt meer

Knack
weekend
FOCUS
www.knack.be

Klara

PORT AUTHORITY

ZEEBRUGGE

Electrabel

FLUXYS
EXCELLENCE IN GAS TECHNOLOGY

BOMBARDIER